

IZVJEŠĆE O REVIZIJI

MINISTARSTVA VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE

ZA 2008. GODINU

Broj: 01/03-07-16-1-439/09

Sarajevo, ožujak 2009. godine

KAZALO

I.	MIŠLJENJE REVIZORA	3
II.	NALAZI I PREPORUKE	5
1.	Uvod	5
2.	Postupanje po ranijim preporukama	5
3.	Sustav internih kontrola	6
4.	Planiranje i izvršenje proračuna	6
5.	Javne nabave	8
III.	KORESPONDENCIJA	9
Privici:		
-	Tablica 1. Odobreni i izvršeni proračun za 2008. godinu	10
-	Komentari klijenta na Nacrt izvješća o reviziji za 2008. godinu	
-	Odgovor Ureda za reviziju na komentare klijenta	

I. MIŠLJENJE REVIZORA

Temelj za reviziju

Izvršili smo reviziju finansijskih izvješća **Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine** (u daljem tekstu: Ministarstvo) i usklađenosti poslovanja sa zakonima i propisima za godinu koja se završava na dan 31. prosinca 2008. godine.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Ministarstva je odgovorno za pripremu i fer prezentaciju ovih finansijskih izvješća sukladno prihvaćenom okviru finansijskog izvješćivanja tj. Pravilniku o finansijskom izvješćivanju institucija BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 33/07) i Pravilniku o računovodstvu proračuna institucija BiH. Ova odgovornost obuhvata: osmišljavanje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u danim okolnostima. Rukovodstvo je također odgovorno za usklađenost poslovanja Ministarstva sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvješćima na osnovu revizije. Reviziju smo izvršili sukladno Zakonu o reviziji institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 12/06), INTOSAI revizijskim standardima ("Službeni glasnik BiH" broj 5/01) i Međunarodnim standardima revizije (ISA). Ovi standardi nalažu da radimo sukladno etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, te da je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o usklađenosti poslovanja i o iznosima i objelodanjivanjima danim u finansijskim izvješćima. Izbor postupka je zasnovan na revizorskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvješćima. Pri procjeni rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvješća, u cilju osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u danim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija također uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opće prezentacije finansijskih izvješća.

Smatramo da su pribavljeni revizijski dokazi dostatni i odgovarajući i da osiguravaju temelj za mišljenje revizora.

Kvalifikacija:

1. Kao što je navedeno pod točkom 5. izvješća, nisu provedene procedure izbora dobavljača u dijelu tekućih izdataka te su nabave vršene na osnovu ugovora zaključenih u 2006. godini.

Mišljenje:

Prema našem mišljenju, financijska izvješća Ministarstva prikazuju istinito i objektivno, po svim bitnim pitanjima, stanje imovine i obaveza na dan 31. prosinca 2008. godine, rezultate poslovanja i izvršenje proračuna za godinu koja se završava na taj dan, sukladno prihvaćenom okviru financijskog izvješćivanja.

Financijsko poslovanje Ministarstva tijekom 2008. godine bilo je u svim materijalno značajnim aspektima usklađeno sa važećom zakonskom regulativom, osim za napomenu navedenu pod točkom 1.

Sarajevo, 16.03.2009. godine

Zamjenik glavnog revizora

Dževad Nekić

Glavni revizor

Milenko Šego

II. NALAZI I PREPORUKE

1. Uvod

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nadležno je za :

- vanjsko trgovinsku-politiku i carinsko-tarifnu politiku BiH;
- pripremanje ugovora, sporazuma i drugih akata iz oblasti ekonomskih odnosa i trgovine sa drugim državama, bilateralnih i multilateralnih sporazuma vezano za obnovu i rekonstrukciju BiH;
- odnose sa međunarodnim organizacijama i institucijama iz oblasti vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i pripremu strateških dokumenata iz oblasti ekonomskih odnosa;
- poslovno okruženje, jedinstven ekonomski prostor; ,
- razvoj i promociju poduzetništva i potrošača i konkurenciju;
- kontrolu prometa roba i usluga koji imaju poseban režim u izvozu i uvozu;
- koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći BiH;
- definiranje politike, osnovnih principa, koordiniranje djelatnosti i usklađivanje planova entitetskih institucija na međunarodnom planu u područjima: poljoprivrede, energetike, zaštite okoline, razvoja i korištenja prirodnih resursa i turizma.

2. Postupanje po ranijim preporukama

Ured za reviziju izvršio je reviziju poslovanja Ministarstva za 2007. godinu, o čemu je sastavljeno Izvješće. Revizijom su utvrđene određene slabosti i nepravilnosti opisane u Izvješću i Ministarstvu je sugerirano da ih razmotri te da poduzme određene aktivnosti kako se utvrđene nepravilnosti i propusti ne bi ponavljali u daljnjem poslovanju.

Ministarstvo je tek 04.03. 2009. godine, odnosno nakon zakonski određenog roka od 60 dana, dostavilo odgovor Uredu za reviziju o poduzetim aktivnostima radi nadilaženja navedenih slabosti.

Osvrtom na preporuke revizije date u Izvješću o reviziji za 2007. godinu te uvidom u poduzete aktivnosti, utvrdili smo sljedeće:

Preporuke čija je realizacija u tijeku:

- Aktivnosti na unapređenju sustava internih kontrola donošenjem odluka kojim su definirane procedure za neke od rashoda .

Nerealizirane preporuke:

- Planiranje proračuna u dijelu plata i naknada je zasnovano na dinamici zapošljavanja koja nije realizirana sukladno planiranoj. Planiranje ostalih rashoda još uvijek nije zasnovano na analizi stvarnih potreba sukladno planiranim aktivnostima nego na ranije odobranim proračunima;

- Nisu poduzete mjere u provođenju Zakona o javnim nabavama, odnosno, još uvijek nije osigurana potpuna primjena Zakona o javnim nabavama.

3. Sustav internih kontrola¹

Ministarstvo još uvijek nije uspostavilo sustav internih kontrola koji omogućava efikasno nadziranje svih procesa unutar organizacije i povratne informacije i preporuke za poboljšanje uspostavljenog sustava internih kontrola.

Rukovodstvo Ministarstva je donošenjem određenog broj internih akata kojim su definirane procedure rashoda za prijevoz na posao i sa posla, korištenje mobilnih i fiksnih telefona, korištenje vozila, reprezentaciju i procedure o poklonima stvorilo pretpostavke za unaprjeđenje postojećeg sustava internih kontrola. Međutim, uspostavljeni sustav internih kontrola još uvijek nije efikasan kod praćenja realizacije određenih kategorija rashoda kao što su : isplate stimulacija, gdje za neke od njih nema odgovarajućeg obrazloženja o razlozima za isplatu; evidencija o održavanju vozila koja još uvijek ne osigurava potpune informacije o popravcima pa samim tim ni mogućnost praćenje opravdanosti zahtjeva za novim popravkom; uredski materijal za koji se fakturiraju i artikli (uglavnom toneri) koji nisu predviđeni ponudom dobavljača u ranije provedenom postupku.

Postojeća evidencija stalnih sredstava Ministarstva ne omogućava jednostavno utvrđivanje sredstava koja su u vlasništvu Ministarstva. Naime, knjiga stalnih sredstava ne sadrži sva sredstva Ministarstva niti je ažurirana sa podacima o rashodu, pa je potrebno uspostaviti odgovarajuću evidenciju, bilo unapređenjem postojeće evidencije ili putem odgovarajućeg softvera za osnovna sredstva.

Nedostatno razvijen sustav internih kontrola može utjecati na sposobnost institucije da ispuni svoje ciljeve, postupanja koja nisu sukladna zakonu i propisima kao i na namjenu korištenja proračunskih sredstava.

Preporuka: *Potrebno je utvrditi aktivnosti koje će doprinijeti izgradnji efikasnog sustava internih kontrola Ministarstva u svim segmentima poslovanja a naročito kod procesa nabava.*

4. Planiranje i izvršenje proračuna

Ispitujući efikasnost sistema internih kontrola u procesima planiranja i raspolaganja javnim sredstvima uočene su određene slabosti koje nisu značajnije utjecale na istinitost i vjerodostojnost financijskih izvješća i pravilnost poslovanja u 2008. godini, ali koje mogu imati utjecaja na poslovanje u budućem periodu.

Zahtjev za proračun za 2008. godinu nije dostavljen prema Instrukciji br. 1 od 01.02.2007. godine niti je sačinjen sukladno Cirkularnom pismu Ministarstva financija i trezora BiH. Nakon usaglašavanja sa Ministarstvom financija i trezora dostavljen je

¹ Interna kontrola je skup postupaka koje oblikuje uprava, rukovoditelji i ostali uposleni sa svrhom stjecanja razumnog uvjerenja u pogledu postizanja ciljeva na području sljedećih kategorija: 1) uspješnost poslovanja, 2) pouzdanost financijskih izvješća, i 3) usklađenost sa primjenljivim zakonima i propisima.

korigirani proračunski zahtjev u ukupnom iznosu od 5.159.521 KM, sačinjen na bazi projekcije od 145 uposlenih do srpnja, odnosno 165 uposlenih do kraja godine. Konačno odobreni proračun od 5.236.619 KM je tijekom godine uvećan za 150.000 KM iz sredstava rezervi i iznosio je 5.386.619 KM.

Realizirani proračun Ministarstva na dan 31.12.2008. godine je iznosio 5.327.987 KM ili 99 % (tablica 1 u prilogu). Analiza odobrenog i izvršenog proračuna pokazuje da je visok postotak izvršenja po vrstama rashoda rezultat nesrazmjernog povećanja potrošnje u zadnjem u odnosu na prethodne kvartale kao i zbog korištenja prestrukturiranja unutar ukupnog proračuna. Mada su prestrukturiranja korištena sukladno zakonskim propisima koja regulira ovu materiju, tri zahtjeva za promjenom strukture rashoda Ministarstva ukazuju na nedostatno učinkovit sistem procesa planiranja proračuna i nerealno planiranje određenih stavki proračuna. Tako su u dva prestrukturiranja rashoda umanjene naknade troškova uposlenih u iznosu od 100.000 KM, sa obrazloženjem da su naknade u značajnoj mjeri preplanirane i da neće doći do realizacije planirane dinamika zapošljavanja dok se izdaci za regres i naknade povjerenstvima neće realizirati usljed primjene propisa koji su doneseni nakon upućivanja proračunskog zahtjeva. Trećom promjenom strukture rashoda, realiziranoj po odluci Ministarstva financija i trezora od 30.12.2008. godine, umanjene su naknade troškova uposlenih za 100.300 KM i ostale pozicija tekućih izdataka za 63.187 KM na ime povećanja pozicije "Bruto plaće i naknade " za 163.487 KM. Ovo povećanje za bruto plaće i naknade, međutim, nije bilo dostatno pa su Ministarstvu u januaru 2009. godine odobrena sredstava iz proračunskih rezervi na ime nedostajućih sredstava za isplatu plaće. Nismo se uvjerali niti nam je prezentirana dokumentacija da je zahtjev Ministarstva baziran na analiza efekata primjene novog zakona o plaćama na koje se Ministarstvo poziva, niti je od strane Vijeća ministara koji je odobrio korištenje sredstava iz proračunskih rezervi tražena takva analiza.

Stimulacije: Revizijom smo utvrdili da je uz plaću za ožujak 2008. godine svim uposlenim ženama isplaćena stimulacija u ukupnom iznosu od 14.200 KM. Isplata je izvršena po odluci Ministra u kojoj nije navedeno obrazloženje niti osnova za obračun stimulacije. Uzimajući u obzir razdoblje na koji se odnosi isplata kao i spisak uposlenih kojima je isplaćena stimulacija može se zaključiti da su stimulacije isplaćene na ime naknade za *Dan žena* za koju nije donesena posebna odluka Vijeća ministara.

Preporuka: *Preporučujemo da se internim aktom utvrdi jedinstvena obvezu obrazloženja isplate svake stimulacije bez obzira da li je odobrava Ministar na prijedlog rukovodećeg državnog službenika ili samostalno prema svojoj procjeni. Preporučujemo da se pri isplatama ove vrste izdataka pribavi suglasnost Ministarstva financija i trezora ili odgovarajuća odluka Vijeća ministara.*

Izdaci za reprezentaciju: Testiranjem ove kategorije izdataka utvrdili smo da računi u iznosu 7.949,05 KM nisu potkrijepljeni obrazloženjima kojim povodom je nastao trošak reprezentacije čime bi se dokazala opravdanost nastanka izdataka.

Preporuka: *Preporučujemo da se uz račune za isplatu reprezentacije osigura pravdajuća dokumentacija kojom se dokazuje opravdanost korištenja ovih usluga.*

5. Javne nabave

Revizijom procesa nabava utvrdili smo da Ministarstvo ni u 2008. godini nije provelo procedure izbora dobavljača za tekuće izdatke koji podliježu primjeni Zakona o javnim nabavama, pa su nabave vršene od dobavljača sa kojima su ugovori zaključeni u 2006. godini. Neke od procedura nisu ponovo pokrenute nakon otkazivanja postupka u veljači 2008. godine a samo dvije (održavanje vozila i opreme) su okončane u zadnjem kvartalu 2008. godine, tako da su i za te nabave tijekom većeg dijela godine bili na snazi ugovori zaključeni u 2006. godini.

Ukupan iznos realiziranih sredstava po ovom osnovu je 265.174 KM a odnosi se na sljedeće vrste rashoda ²:

- avio karte (realizirano ukupno 105.729 KM)
- uredski i kompjutorski materijal (55.284 KM)
- gorivo (47.648 KM)
- održavanje zgrada (21.111)
- popravci vozila (29.123 KM)
- održavanje opreme (6.279 KM).

Posljedica: Nabavom od dobavljača sa kojima su ugovori sklopljeni u nekom ranijem periodu narušeni su principi Zakon o javnim nabavama koji se odnose na osiguranje pravične i aktivne konkurencije među potencijalnim dobavljačima.

Analizom sustava internih kontrola procesa nabava utvrdili smo da isti nije uspostavljen na način koji omogućava efikasno provođenje nabava i postupanja sukladna zakonima. Nedostaci se, prije svega, odnose na neodgovarajuće pripreme nabava tijekom koje je potrebno utvrditi što je to što Ministarstvu treba, planirane vrijednosti, eventualne prioritete u nabavi, kompliciranije nabave sa rizicima od mogućih ponavljanja postupaka i sl.

U fazi kontrole i praćenja nabava ne postoje zadovoljavajući postupci kojim se osigurava praćenje ugovorenih uvjeta. Tako smo kod nabave kompjuterske opreme u iznosu od 77.933 KM utvrdili da je izvršeno plaćanje prije roka koji je ponuđen i bodovan. Premda bodovi dodijeljeni po ovom kriteriju nisu imali presudan utjecaj na konačan izbor jer su i ostali elementi ponude izabranog ponuđača bili najpovoljniji, podsjećamo na preporuku Ministarstva financija i trezora BiH koja se odnosi na pripremu i vrednovanje ponuda po javnim nabavama u dijelu koji se odnosi na uvjete plaćanja.

Osim toga, u Ministarstvu se ne vrše analize o odstupanjima po ranije zaključenim ugovorima u pogledu količina i cijena niti o efektima zaključenih ugovora u pogledu kriterija koji su određeni prigodom nabave (npr. opravdanost određivanje samo kriterija "cijena usluge" kod održavanja vozila i opreme) a koje bi bile korisne prigodom provođenja budućih nabava.

Preporuka: *Potrebno je izvršiti analizu kompletnog procesa nabave i utvrditi razloge za propuste i nedostatke u provođenju ovog procesa. Osim toga, potrebno je definirati sve aktivnosti (priprema nabave, provođenje sukladno zakonskim propisima, kontrola i praćenje provedenih nabava) i nositelje tih aktivnosti, čime bi se osigurala kako primjena zakonskih propisa tako i efikasnost nabavnog procesa.*

² Korišteni su podaci iz Tablice- Analitički pregled rashoda koja je sačinjena u Ministarstvu
Izveštaje o reviziji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH

III. KORESPONDENCIJA

Ministarstvu je uručen Nacrt izvješća o reviziji za 2008. godinu na razmatranje i dostavljanje eventualnih novih dokaza i komentara na nalaze revizije.

U ostavljenom roku od 15 dana, Ministarstvo je dostavilo komentare na nalaze sadržane u Nacrtu izvješća o reviziji, kojim u potpunosti prihvata date preporuke.

Po tom osnovu ovo izvješće predstavlja konačno izvješće dostavljeno klijentu bez korekcija u odnosu na Nacrt izvješća o reviziji.

U prilogu Izvješća dostavljamo komentare Ministarstva i naš odgovor na komentare.

Revizijski tim:

Snježana Baštinac, viši revizor

Hrvoje Tvrtković, revizor

Nedžad Hajtić, revizor

Odobreni i izvršeni proračun za 2008. godinu

Tablica 1. **Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH**

Red. br.	Vrsta rashoda	Odobreni proračun	Promjena strukture proračuna	Ostala povećanja proračuna *	Ukupno proračun (3+4+5)	Izvršenje proračuna	Razlika (6-7)	% (7/6)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I.	Tekući izdaci	5.036.619	0	50.000	5.086.619	5.059.288	27.331	99
1.	Plaće uposlenih	3.081.423	163.487	50.000	3.294.910	3.292.400	2.510	100
2.	Naknade troškova uposlenih	951.300	-200.300		751.000	745.070	5.930	99
3.	Putni troškovi	276.534	50.000		326.534	326.533	1	100
4.	Izdaci telefonskih i pošt. usluga	131.451	-5.751		125.700	125.673	27	100
5.	Izdaci za energiju i komunalne usluge	92.016	-4.016		88.000	83.895	4.105	95
6.	Nabava materijala	69.620	-620		69.000	68.542	458	99
7.	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	53.554	10.446		64.000	56.767	7.233	89
8.	Unajmljivanje imovine i opreme	58.423	15.052		73.475	73.475	0	100
9.	Izdaci za tekuće održavanje	56.475	8.525		65.000	62.193	2.807	96
10.	Izdaci za osiguranje	12.658	-2.658		10.000	9.944	56	99
11.	Ugovorene usluge i druge usluge	253.165	-34.165		219.000	214.796	4.204	98
II.	Kapitalni izdaci	200.000	0		200.000	168.699	31.301	84
1.	Nabava zemljišta							
2.	Nabava građevina							
3.	Nabava opreme	200.000			200.000	168.699	31.301	84
4.	Nabava ostalih stalnih sreds.							
5.	Rekonstrukcija i inves.održ.							
III.	Tekući grantovi	0	0	100.000	100.000	100.000	0	100
1.	Grantovi neprofitnim organizacijama			100.000	100.000	100.000	0	100
2.								
3.								
IV.	Ukupan proračun	5.236.619		150.000	5.386.619	5.327.987	58.632	99
	Broj uposlenih	165				152		92

* 150.000 KM sredstva iz proračunske rezerve